

*Laat pesten geen
loden last op je
schouders worden!*

Pestbeleid

Inhoudsopgave

	pag
• <i>Waarom een pestprotocol</i>	3
• <i>Begripsomschrijvingen: wat is pesten?</i>	4
• <i>Wat is digitaal pesten?</i>	4
• <i>Voorbeelden van specifiek pestgedrag:</i>	4
• <i>Betrokkenen</i>	6
• <i>Overeenkomsten bij pesterijen:</i>	9
• <i>Te verwachten problemen bij de aanpak van pesten</i>	9
• <i>Uitgangspunten pestprotocol</i>	10
• <i>Pestprotocol: CSG Dingstede</i>	11
• <i>Om welke maatregelen gaat het?</i>	11
• <i>Enkele belangrijke punten vanuit het pestprotocol voor de leerlingen</i>	15
• <i>Doorstroomschema 1: Er is sprake van pesten → “No-Blame” aanpak</i>	16
• <i>Doorstroomschema 2: Aanpak pesten</i>	17
• <i>Doorstroomschema 3: Wat te doen bij pesten</i>	18

Waarom een pestprotocol?

Op CSG Dingstede wordt pesten als ongewenst gedrag beschouwd. CSG Dingstede wil een veilige school zijn voor haar leerlingen en wil daarom een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin de leerlingen zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen manifesteren en ontwikkelen. Het personeel van de school bevordert mede deze ontwikkeling door het scheppen van een veilig klimaat in een prettige werksfeer in de klas en op en rond de school in het algemeen.

In veruit de meeste gevallen lukt dit door de ongeschreven regels aan te bieden en deze te onderhouden, maar soms is het gewenst om duidelijke afspraken met de leerlingen te maken. Daarom kent Dingstede een gedragscode. Een van die duidelijke regels is dat leerlingen met respect met elkaar dienen om te gaan. Dat het niet altijd als vanzelfsprekend wordt ervaren, geeft aan dat we het kinderen moeten leren en daar dus energie in moeten steken.

Dat leerproces verloopt meestal vanzelf goed, maar het kan ook voorkomen dat een leerling in een enkel geval systematisch door andere leerlingen wordt gepest. Dan kan een leerling zodanig in de moeilijkheden komen met zijn schoolomgeving, dat de ongeschreven regels van de leerkracht niet meer voldoende veiligheid bieden en daarmee de gewenste ontwikkeling onderbreken. In zo'n geval is het van groot belang dat de docent onder ogen ziet, dat er een ernstig probleem in zijn of haar groep is.

In een klimaat waarin het pesten gedoogd wordt, wordt ook de opvoedkundige waarde en de veiligheid daarin ernstig aangetast. Voor Dingstede is dat een niet te accepteren én een ongewenste situatie.

In dit protocol proberen wij het pestgedrag in voorkomende gevallen te benaderen. Het protocol geeft een uiteenzetting van hoe te handelen bij pesten op CSG Dingstede. Ervan uitgaande dat elke vorm van pesten zijn unieke situatie kent, moeten we van te voren kunnen vast stellen dat aangewezen personeel, in uitzondering, kan (en moet kunnen) afwijken van het gekozen pad in dit protocol.

Op CSG Dingstede wordt pesten als niet gewenst gedrag ervaren. Het is de bedoeling dat gedurende elk schooljaar aandacht zal worden besteed aan het pesten op Dingstede. Dit zal met name gebeuren in de brugklassen tijdens de mentorlessen en middels algemene ouderavonden.

Het is van groot belang om ouders en verzorgenden te laten weten hoe het protocol werkt. De wisselwerking ouders-school en school-ouders is van zeer groot belang hierin.

Begripsomschrijvingen: wat is pesten?

Voor een goed begrip, wij verstaan onder pesten op school het navolgende: 'Pesten is een systematische, psychologische, fysieke of sexuele handeling van geweld door een leerling of een groep leerlingen ten opzichte van een of meer klasgenoten, die (niet langer) in staat is/zijn zichzelf te verdedigen.

Pesten is dus duidelijk niet hetzelfde als plagen. Bij plagen zijn partijen gelijkwaardig en het hoort bij groot groeien. Een plagerijtje komt eens voor en na een tijdje plaag je terug. Er is zelfs sprake van een opvoedkundige waarde: door elkaar eens uit te dagen leren kinderen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan. Dat is een vaardigheid die ze later in hun leven van pas komt bij conflicthantering, waar iedereen in zijn leven mee te maken zal krijgen.

Pesten is structureel en brengt leerlingen tot wanhoop. Soms heeft dit fatale gevolgen (leerlingen kunnen zelfs een einde maken aan hun leven). Het structurele karakter vraagt om een duidelijke aanpak.

Wat is digitaal pesten?

Op internet of via de telefoon kun je ook door iemand gepest worden die je niet kent. Het hacken van e-mailaccounts, bedreigingen of het plaatsen van vervelende foto's zijn voorbeelden van digitaal pesten. Een nieuwe vorm van digitaal pesten is het uitlokken van een vechtpartij en deze filmen met een digitale camera van een mobiele telefoon. Dit schokkende filmpje wordt dan op internet gezet. Medeleerlingen vergapen zich vervolgens aan de mishandelingen op internet.

Gepest worden is alles behalve leuk. Wanneer je in de buurt, op de vereniging of op school gepest wordt weet je wie de pestkop is. Op internet of via de telefoon werkt dit anders, daar kun je ook door iemand gepest worden die je niet kent. Juist dit onbekende maakt het pesten via mail, chats, sms, telefoontjes zo vervelend. Het hacken van e-mailaccounts, bedreigingen of het plaatsen van vervelende foto's zijn voorbeelden van digitaal pesten.

Digitaal pesten kan op school maar ook, en vooral, thuis gebeuren. Als je je telefoon op zak hebt, maar ook als je rustig achter je eigen computer zit. De scheldwoorden, de beledigingen, de bedreigingen kunnen ervoor zorgen dat je je zelfs in je eigen huis niet meer veilig voelt.

Voorbeelden van specifiek pestgedrag:

Verbaliserend:

1. Vernederen: moet bijvoorbeeld een opdracht uitvoeren om je te vernederen.
2. Schelden: "viespeuk, etterbak, mietje" enz.
3. Dreigen: "Als je het vertelt, dan weten we je wel te vinden".
4. Belachelijk maken, uitlachen bij lichaamskenmerken of bij een verkeerd antwoord in de klas. Ze maken grapjes over je.

5. Leerlingen een bijnaam geven op grond van door de leerlingen als negatief ervaren kenmerken (rooie, dikke, dunne, flapoor, centenbak enz.).
6. Gemene briefjes schrijven om een leerling uit een groepje te isoleren of echt steun te zoeken om samen te kunnen spannen tegen een andere leerling.
7. Ze roddelen over je.
8. Er wordt niet naar je geluisterd, je wordt genegeerd.

Fysiek:

1. Trekken en duwen of zelfs spugen.
2. Schoppen en laten struikelen.
3. Krabben, bijten en haren trekken.
4. Je krijgt duwen of porren.
5. Niemand wil naast je zitten.
6. Je wordt geslagen.
7. Je wordt hinderlijk aangeraakt of zelfs betast.
8. Je moet meedoen met seksspelletjes.

Intimideren:

1. Een leerling achterna blijven lopen of een leerling ergens opwachten.
2. Iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten tussen de fietsen. Je wordt opgewacht.
3. Dwingen om bezit dat niet van jou is af te geven.
4. Een leerling dwingen bepaalde handelingen te verrichten, bijvoorbeeld geld of snoep mee te nemen.
5. Je wordt hinderlijk aangeraakt of zelfs betast.
6. Je moet meedoen met seksspelletjes.
7. Er wordt niet naar je geluisterd, je wordt genegeerd.

Isoleren:

1. Steun zoeken bij andere leerlingen dat de leerling niet wordt uitgenodigd voor feestjes en leuke dingetjes.
2. Uitsluiten: de leerling mag niet meedoen met bepaalde opdrachten, niet meelopen/fietsen naar huis, niet komen op een verjaardag, niet meedoen bij een groepsopdracht of een spel bij LO.

Stelen & vernieling:

1. Afpakken van schoolspullen, kleding of andere materialen.
2. Beschadigen en kapotmaken van spullen: boeken bekladden, schoppen tegen en gooien met een schooltas, banden van de fiets lek steken, enz.

Pesten wordt veelal gezien als bedreigend en heeft een systematisch karakter. Wanneer hierin regelmaat valt te ontdekken waardoor de veilige omgeving van het kind wordt aangetast, dan is er sprake van pestgedrag. Bij pesten komt altijd een machtsvraagstuk naar boven, macht door bedreiging en afschrikking. Bij dit pestgedrag zien we ook altijd de volgende rolverdeling terug bij betrokken partijen.

Betrokkenen

Gepeste leerling:

Sommige leerlingen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door het uiterlijk. Maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat geuit wordt. In de volksmond stond/staat zo'n figuur vaak bekend als het "pispaaletje".

Veelal blijkt dat leerlingen gepest worden in situaties waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen. Er is dan al sprake van een onveilige situatie. In zo'n situatie kan de pester zich ontplooiën.

Leerlingen die gepest worden doen vaak andere dingen dan de meeste leeftijdgenoten in hun omgeving. Ze spelen een ander instrument, doen aan een andere sport of zitten op een ander clubje. Ze zijn goed in bepaalde vakken of juist niet. Er zijn helaas vaak aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden mits de pester daar de kans voor krijgt.

Veel leerlingen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze staan vaak zwak. Ze zijn niet sterk genoeg om actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook vaak uit. Vaak zijn ze bang en onzeker in een groep, ze durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze bangheid en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor de gepeste leerling in een ononderbroken cirkel komt waar het zonder hulp niet uitkomt.

Gepeste leerlingen voelen zich vaak eenzaam. Ze hebben in hun omgeving geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten.

Pester:

Leerlingen die pesten zijn vaak juist fysiek of verbaal wel de sterksten uit de groep. Ze kunnen het zich veroorloven om zich agressiever op te stellen en ze reageren dan ook met dreiging van geweld of de indirecte inzet daarvan. De pester lijkt in eerste indruk populair te zijn in een klas/groep, maar ze dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven. Met het vertoonde pestgedrag gaat ze dat gemakkelijk af en ze krijgen andere leerlingen mee bij het gedrag naar een slachtoffer. De pester heeft ook feilloos in de gaten welke leerlingen gemakkelijk aan te pakken zijn en als ze zich al vergissen, gaan ze direct op zoek naar een volgend slachtoffer. De zwijgende meerderheid en potentiële meelopers krijgen een keuze die onuitgesproken wordt opgelegd en die aan duidelijkheid niet te wensen overlaat: Je bent voor of je bent tegen me. Hier gaat een grote dreiging uit naar de gezamenlijke omgeving van pester en slachtoffer.

Alles is immers beter dan door de "machtige pester" zelf gepest te worden. De pesters stralen juist deze dreigende zekerheid met verve uit. Ze overtreden bewust regels en storen zich aan god noch gebod en hebben vaak de vaardigheden ontwikkeld met hun daden weg te komen. De

pester ziet zichzelf als een slimme durfal die de dommerds de loef afsteekt en ze dat ook bij herhaling laat merken.

Het komt ook regelmatig voor dat een pestkop een leerling is dat in een andere situatie zelf slachtoffer is of was. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een leerling zich bijvoorbeeld in een andere omgeving dan die van zijn slachtofferrol, vervolgens als pester gaan opstellen en manifesteren. **“Laten pesten doet pesten”**.

Meisjes pesten minder openlijk dan jongens en vaak op een subtiele manier waarbij de uitdaging naar het gezag ter plekke niet echt aan de orde is. Ze pesten meer met woorden, maken geniepige opmerkingen of sluiten andere kinderen buiten. Meisjes opereren minder individueel en meer met groepsvorming in de zin van er al dan niet bij te horen. Fysiek geweld komt bij deze groep pesters minder voor.

Een succesvolle pester leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pesters hebben last op termijn van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes op lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor de pester zelf. ¹

Meelopers en anderen

De meeste leerlingen zijn niet direct betrokken bij pesten in de direct actieve rol van pester. Sommige leerlingen behouden enige afstand en andere kinderen doen incidenteel mee. Dit zijn de zogenaamde “meelopers”.

Er zijn ook kinderen die niet merken dat er gepest wordt, of er zijn kinderen die het niet willen weten dat er gepest wordt in hun directe (school) omgeving.

Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf in de slachtofferrol te geraken. Maar het kan ook zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor in populariteit mee te liften met de pester in kwestie.

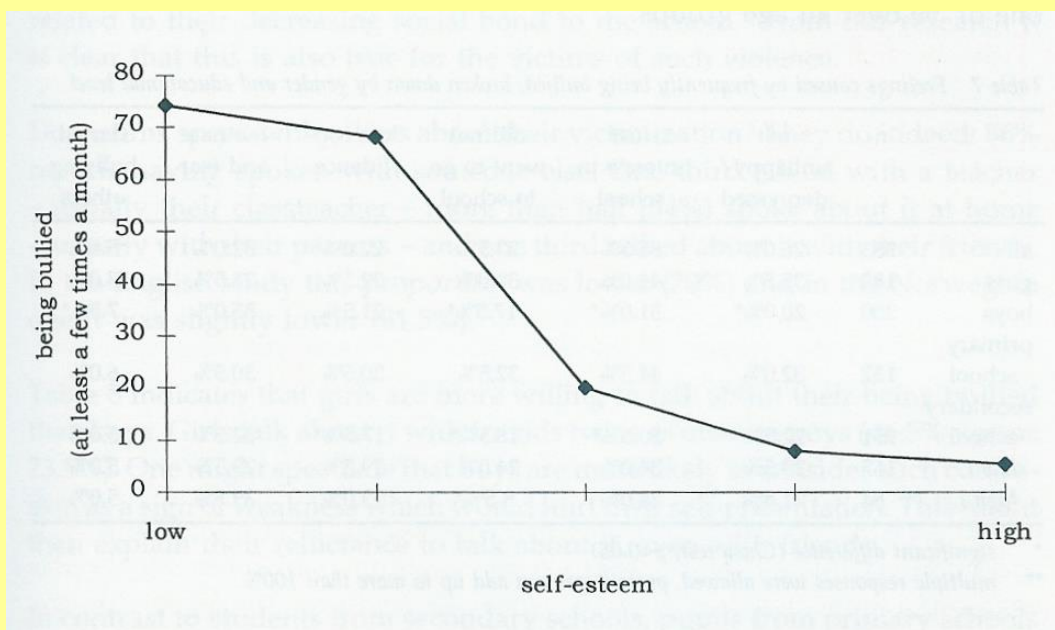
Vooral meisjes doen nogal eens mee met pesten om een vriendin te kunnen behouden. Als leerlingen actiever gaan meepesten in een grotere groep, voelen ze zich minder betrokken en verantwoordelijk voor wat er met pesten wordt aangericht. Alles wat in een groep gebeurt laat het individueel denken meer en meer achter zich en zo kan met name groepsgedrag leiden tot excessen die achteraf voor iedereen inclusief de pesters onacceptabel zijn.

	n	crying/ running away	no reaction	pretend not to be affected	tell them to stop	ask for help	bully back
girls	183	10.5%	34.5%	50.0%	19.5%	11.0%	18.5%
boys ^{**}	200	20.5%*	33.0%	44.0%	17.0%	12.0%	21.0%*
primary school	132	22.0%	32.5%	44.5%	22.5%	28.0%	24.0%
secondary school	251	12.0%	34.5%	48.5%	16.0%	22.5%	17.0%

* significant difference (Chisq test, $p < 0.05$)
 ** multiple responses were allowed, percentages can add up to more than 100%

Figuur 1 Verschillen in slachtofferrol van pesten**, tussen meisjes en jongens in zowel basis- als voortgezet onderwijs

Het heeft absoluut zin om daadwerkelijk op te staan tegen het pesten. Zodra andere leerlingen het gepeste kind te hulp komen of tegen de pesters zeggen dat ze moeten ophouden, kan de situatie aanzienlijk veranderen. Het pesten wordt dan al direct minder vanzelfsprekend en draagt bovendien grotere risico's met zich mee. De situatie voor met name meelopers verandert door het ongewenste karakter van het vertoonde pestgedrag. Het wordt duidelijk dat het geen groepsnorm is om mee te gaan in het pestgedrag. Meelopers horen graag bij de norm en de grote groep en zijn niet bereid en ook niet in staat om grote risico's te lopen waarvan ze de gevolgen niet kunnen overzien, dit in tegenstelling tot de ervaren pester.

Figuur 2 De relatie tussen pesten en je eigenwaarde

Leerlingen die pestgedrag signaleren en dit bij de docent aangeven vervullen dus een belangrijke rol. Ook de **ouders** kunnen een belangrijke rol spelen. Ouders van leerlingen die gepest worden en die dit probleem met de school willen bespreken, zijn natuurlijk altijd emotioneel bij het onderwerp betrokken. De gevoelde onmacht bij deze ouders wordt door hen sterk ervaren en is niet altijd een goede leidraad tot een rationeel handelen. De ouder wil maar een ding en dat is dat het pestgedrag ogenblikkelijk stopt. Ouders van kinderen die niet direct bij het pesten zijn betrokken, kunnen meer afstand nemen. Daardoor zijn ze beter in staat om duidelijk te maken aan hun kind dat er iets aan het pesten gedaan moet worden. Dit is ook in het belang van de opvoeding en ontwikkeling van hun eigen kind. Als er in de omgeving van een kind gepest wordt, heeft de leerling zelf ook last van een onveilige, onprettige sfeer in de groep.

	n	felt unhappy/ depressed	lost interest in school	did not want to go to school	lost confidence	felt hate and fear	started bullying others
all	383	26.0%	35.5%	23.5%	22.0%	32.0%	5.0%
girls	183	35.5%	41.0%	30.0%	22.5%	28.5%	3.0%
boys	200	20.0%*	31.0%*	17.5%*	21.5%	35.0%	7.5%*
primary school	132	32.0%	44.5%	32.5%	30.5%	30.5%	6.0%
secondary school	251	22.5%*	30.5%*	18.5%*	17.5%*	32.5%	5.0%
low l.	167	23.5%	34.0%	24.0%	19.5%	29.5%	5.0%
high l.	84	21.5%	24.0%	8.5%*	13.0%	39.5%	5.0%

* significant difference (Chisq test, $p < 0.05$)
 ** multiple responses were allowed, percentages can add up to more than 100%

Figuur 3 Gevoelens veroorzaakt door frequent pestgedrag, verdeeld over meisjes, jongens en onderwijs niveau

Overeenkomsten bij pesterijen:

1. De ouders zijn sterker, ouder of met meer.
2. Het pesten is tegen je zin, maar je kunt het niet stoppen.
3. Het gebeurt vaker dan één keer, soms weken of maanden lang.
4. Het gebeurt meestal zo dat volwassenen het niet merken.
5. Je hebt verdriet en pijn, het pesten maakt je angstig of bang.

Te verwachten problemen bij de aanpak van pesten

Bij een gepeste leerling:

Een gepeste leerling schaamt zich vaak voor zijn gedrag, het voldoet niet aan normen die de ouders graag in hun kinderen terugzien: een vrolijk en vooral onbezorgd kind dat zelfstandig in staat is zijn boontjes te doppen. Pesten is een groot probleem voor leerlingen en zorgt ook voor een evenredig groot probleem bij de erkenning en de aanpak ervan. Veel gepeste leerlingendoen er dan uiteindelijk ook maar het zwijgen toe en vereenzamen. De angst wordt aanvankelijk nog groter als het pesten bespreekbaar gemaakt wordt door de ouders, waardoor (de) (het) gepest(e) leerling eens te meer met de gevolgen van het pesten kan worden geconfronteerd. Als represaille kan er in nog heviger mate gepest worden dan daarvoor al het geval was.

De pester:

De pester zelf ziet zich in zijn machtsspel bedreigd, en dat moet ten koste van alles voorkomen worden. Soms blijken de pesters echter net zo opgelucht als de slachtoffers bij een duidelijke aanpak. Meestal blijkt hieruit dat ook zij slachtoffer zijn van de situatie. Er wordt immers ook aandacht besteed aan hun onmacht om normaal met andere kinderen een relatie op te bouwen.

Bij een aantal pesters is dat hun liefste wens waardoor ze echter helaas onmachtig zijn door het ontbreken van het hanteren van de juiste vaardigheden.

Directe omgeving:

Daarnaast is het goed te weten dat er altijd leerlingen zijn die zich schuldig voelen omdat ze niet op kunnen komen voor het slachtoffer door actief te helpen of een volwassene te hulp roepen.

Ook zijn er altijd leerlingen die helemaal niet in de gaten hebben dat er in hun omgeving gepest wordt. Ze zien wel het een en ander gebeuren, maar kunnen de gebeurtenissen niet omschrijven als pestgedrag, waar gepeste kinderen erg veel last van ondervinden.

De thuissituatie

Ouders van kinderen hebben vaak moeite om hun kind terug te zien in de rol van meeloper of pester. Ouders beschikken niet altijd over de juiste informatie en ook het zich op beperkte schaal voordoen van conflictsituaties tussen groepen kinderen, zorgt ervoor dat er nauwelijks vergelijkingsmateriaal voorhanden is.

Een pester op school hoeft zich in de thuissituatie niet als pester voor te doen. Sommige ouders zien ook de ernst van de situatie onvoldoende in. Zij vertalen het pestgedrag van hun kind in weerbaar gedrag. Of ze herkennen zelf een totaal ander gedrag thuis, van een goed luisterend kind. Andere ouders zien er niets meer in dan wat onschuldige kwajongensstreken. De slogan: **"Ach iedereen is wel eens gepest, u toch ook?"** geeft de visie van de ouders op dit gedrag aardig weer. Behalve de pester moeten dus ook vaak de ouders doordrongen worden van het ongewenste karakter voor alle betrokkenen van het vertoonde pestgedrag.

Uitgangspunten pestprotocol

1. Als pesten en pestgedrag plaatsvinden, zien we dat als een probleem op onze school zowel voor de docenten als de ouders, de leerlingen, de gepeste leerlingen, de pesters en de overige groep leerlingen.
2. De school zal zich inzetten om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken door het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als niet gewenst gedrag wordt ervaren en in het geheel **niet** wordt geaccepteerd.
3. Het personeel moet tijdig inzien en alert zijn op pestgedrag in algemene zin. Indien pestgedrag optreedt, moeten docenten duidelijk stelling en actie ondernemen tegen dit gedrag. De verantwoordelijkheid blijft te allen tijde liggen bij het personeel.
4. Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen weer optreedt, voert de school de uitgewerkte protocollaire procedure uit.
5. Dit pestprotocol zal door alle aan de school verbonden mensen gedragen worden.

Pestprotocol: CSG Dingstede

Wat is de inhoud van het pestprotocol? Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordigers van de school en de ouders waarin is vastgelegd dat men pestgedrag op school niet accepteert en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaat aanpakken.

CSG Dingstede wil voor alle kinderen die de school bezoeken een veilige school zijn. Dit betekent dat de school expliciet stelling neemt tegen pestgedrag en concrete maatregelen voorstelt bij voorkomend pestgedrag.

Om welke maatregelen gaat het?

A) Maatregelen en procedure:

Preventieve maatregelen:

1. De leerkracht/mentor bespreekt met de leerlingen de algemene afspraken en regels in de klas als normaal gebruikelijk, bijvoorbeeld aan het begin van het schooljaar. Het onderling plagen en pesten wordt hier benoemd en besproken in alle klassen van de school en in de brugklas worden de regels van het pestprotocol expliciet besproken.
2. Indien de leerkracht/mentor aanleiding daar toe ziet, besteedt hij of zij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek.

Repressieve maatregelen:

1. Indien er sprake is van incidenten betreffende pestgedrag wordt dat met de betrokken leerlingen besproken door de mentor van de leerling (of een andere docent, een zogenaamde vertrouwenspersoon voor de leerling). Hierbij zal men uitgaan van de “*No blame methode*”. De “No-blame” aanpak bestaat uit zeven stappen: Het voordeel van de “No-blame” is dat er niet meteen een schuldvraag wordt gesteld. De pester en de gepeste worden door de mentor/begeleider als gelijkwaardig beschouwd. Men gaat niet uit van een slachtoffer of een aanklager, of een schuldige. Maar men gaat uit van een pestprobleem. Bij elke stap zal archivering van de gesprekken en de situatie door de mentor plaatsvinden.
- **Interview het slachtoffer.** Het gaat er hierbij om dat de begeleider er achter komt door wie de gepeste leerling wordt belaagd. Wie nemen het voortouw; wie zijn de volgers? Maar vooral ook: wat gebeurt er intern, in het hoofd, van het slachtoffer. Wat is het effect op hem als persoon van wat hem overkomt? Focus je op het gevoel van de leerling. Feitelikheden zijn minder belangrijk. Vraag de leerling als 'huiswerk-opdracht' tot uitdrukking te brengen hoe hij zich voelt (opstel, tekening, gedicht) en vraag of je dit product met andere leerlingen mag bespreken. Licht de ouders van de gepeste leerling en van de meest betrokken leerlingen in over je aanpak en vraag of zij erachter kunnen staan. Als dat zo is, kun je de volgende stappen zetten.
 - **Organiseer een gesprek met betrokken leerlingen** (bij voorkeur 6 tot 8 leerlingen). Pesters, meelopers zowel als leerlingen met een positieve groepsinvloed. Het slachtoffer doet hieraan niet mee.
 - **Leg het probleem uit.** Je gebruikt hiervoor het huiswerkproduct. De begeleider vertelt hoe het slachtoffer zich voelt. De begeleider treedt absoluut niet in details, noch verliest zich in ja/nee discussies rond incidenten of beweerde feiten. *Er wordt*

niet beschuldigd, noch worden er daders aangewezen. Leg de situatie op tafel zonder ook maar iemand te beschuldigen. De situatie is dat een klasgenoot zich op dit moment doodongelukkig voelt. Vertel dat niemand (op dit moment, naar aanleiding van deze situatie) bang hoeft te zijn voor straf, represailles. Iedere beschuldiging draagt de kiem in zich voor hernieuwd intensiever en ondergronds pesten.

- **Gezamenlijke verantwoordelijkheid.** De begeleider zegt dat in een groep ieder medeverantwoordelijkheid is voor hoe anderen zich voelen. En dat iedereen een bijdrage kan leveren aan hoe anderen zich voelen. Sterker nog; iedereen heeft altijd invloed. Als jij stil, rustig bent en je nooit ergens mee bemoeit, heb je ook invloed.
- **De begeleider vraagt alle deelnemers om met ideeën te komen die er toe bijdragen dat de leerling die besproken wordt, zich gelukkiger gaat voelen.** Dit kan er toe leiden dat de leerlingen tips hebben voor het slachtoffer. De begeleider becomplimenteert dit en vraagt of hij deze tips mag overbrengen aan het slachtoffer. Er vindt dus een omkering plaats: de leerlingen geven tips aan het slachtoffer en krijgen te horen 'fijn dat jullie meedenken en dat jullie op deze manier de ander helpen'. Daarna kan de begeleider zeggen: 'Fijn dat ik die tips van jullie mag overbrengen. Dat ga ik doen. Maar zijn er ook dingen die jullie kunnen en willen doen om er voor te zorgen dat de ander zich prettiger voelt?' De begeleider moedigt aan en geeft positieve feedback, maar waakt er voor de leerlingen beloftes tot gedragsverbetering af te dwingen.
- **Laat het probleem verder aan de groep over.** Geef de leerlingen (en jezelf!) verantwoordelijkheid, rust en invloed. Spreek met hen af dat je later terugkomt op het probleem. Bedank hen voor het feit dat zij meedenken en meehelpen.
- **Interview de leerlingen na één of twee weken.** Vraag alle leerlingen die je eerder hebt gesproken, inclusief de gepeste leerling, na een week of twee, hoe de zaken nu lopen. Wat is er verbeterd? Doe hiervan verslag aan de ouders van de gepeste leerling en de meest betrokken ouders.²

Mocht de aanpak van "No-blame" niet werken, dan kunnen de volgende punten aan de orde zijn:

1. Indien er sprake is van herhaald pestgedrag worden de ouders van de pester in het bijzijn van de pester op de hoogte gesteld van de ongewenste gebeurtenissen in een gesprek op school. Aan het eind van dit oudergesprek worden de afspraken met de pester uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd. Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld. Gedacht kan worden aan uitsluiting van met name de situaties die zich in het bijzonder lenen voor pestgedrag. Daarbij kan gedacht worden aan: buiten op het plein zijn, bewegingsonderwijs, excursies, schoolreis en mediatheekbezoek. De rector van de school wordt uiterlijk in dit stadium op de hoogte gesteld van de gesprekken met de kinderen en de ouders en kan de gemaakte afspraken terugvinden in het leerlingvolgsysteem en het archief van de betreffende leerlingcoördinator.
2. Indien het probleem zich toch blijft herhalen meldt de mentor dit gedrag aan de betreffende leerlingcoördinator. De mentor overhandigt de leerlingcoördinator een gedocumenteerd protocol met daarin de data van de gebeurtenissen, de data en inhoud van de gevoerde gesprekken en de

vastgelegde afspraken zoals die gemaakt zijn om het pesten aan te pakken. (Indien nodig kan dezelfde procedure genomen worden door het zorgteam, i.p.v. de leercoördinator) De leerlingcoördinator roept de ouders op school voor een gesprek. Ook het kind kan in dit eerste gesprek betrokken worden. De leerlingcoördinator gaat uit van het opgebouwde archief en vult dit archief verder aan met het verloop van de gebeurtenissen.

3. Indien het gedrag niet verbetert kan er een verwijzing plaatsvinden naar het maatschappelijk zorgsysteem.
4. Indien het pestgedrag van de pester niet aanzienlijk verbetert, en/of de ouders van het kind werken onvoldoende mee om het probleem ook aan te pakken kan de leerlingcoördinator van de school overgaan tot bijzondere maatregelen als daar zijn: isoleren van de pester of een tijdelijke uitsluiting/schorsing van het bezoeken van de lessen van de school.

B) De concrete pedagogische invulling als handvat van het pestprotocol:

Formulieren en procedures leiden op zichzelf niet tot het verdwijnen van ongewenst gedrag. Wel is het belangrijk om in zaken als pestgedrag duidelijk te monitoren hoe het verloop van een casus wordt behandeld want er is veel tijd mee gemoeid en er zijn ook vele betrokkenen. Onderstaande tekst geeft concrete invullingen en handreikingen in het pedagogisch handelen vanuit de professionele schoolomgeving.

Indien bij het signaleren van een pestprobleem dat de leerling niet aan de mentor durft te vertellen, kan een kind naar een docent van eigen keuze gaan. Deze docent, een zogenaamde vertrouwenspersoon voor de leerlingen, koppelt het probleem vervolgens terug naar de mentor alsmede de leerlingcoördinator. Geheimhouding van dit probleem moet bij deze terugkoppeling gewaarborgd zijn.

De docent/mentor heeft een zeer belangrijke rol. De docent/mentor zal helder en duidelijk moeten maken dat dit ongewenste gedrag volstrekt niet geaccepteerd wordt. De docent/mentor biedt in eerste instantie de gepeste leerling bescherming, spreekt zwaar en ernstig met de pester en zijn ouders en richt zich vervolgens op de zwijgende middengroep en de meelopers.

Hulp aan de gepeste leerling:

De begeleiding van de gepeste leerling is van groot belang. De leerling is eenzaam en slachtoffer en heeft recht op professionele zorg vanuit de school. Naast het voorkomen van nieuwe ongewenste ervaringen staat het verwerken van de ervaringen. Dit gebeurt door achtereenvolgens:

1. Gesprekken met de vertrouwenspersoon, bij voorkeur de mentor van de leerling of de counselor. Bij het monitoren van ontwikkelingen is het van belang naast incidentele momenten ook vaste momenten van gesprek in te bouwen waarin het kind gevraagd wordt naar de gewenste vooruitgang. Het doel is tweeledig: zowel het signaleren van nieuwe prikkels als het verwerken van de eerdere ervaringen.
2. Schriftelijke verwerking door de leerling. De leerling krijgt de beschikking over een "verwerkingsschrift" dat op elk gekozen moment door de leerling kan worden ingevuld in en buiten de reguliere schooltijd om. Het gaat hier om een vertrouwelijk instrument van kind en mentor/counselor. Het kind krijgt op die manier de gelegenheid de traumatische ervaringen van zich af te schrijven/tekenen.

Hulp aan de pester: (De pester als slachtoffer zien van ...)

De pesters hebben in ons pedagogisch stelsel ook recht op hulp, zij zijn niet in staat om op een normale wijze met anderen om te gaan en hebben daar onze professionele hulp bij nodig. Die hulp kan bestaan uit de volgende activiteiten:

1. Een gesprek vanuit het protocol waarin ondubbelzinnig zal worden aangegeven welk gedrag niet geaccepteerd wordt op de school. Dit gesprek wordt gevoerd als een slecht- nieuwsgesprek. Er wordt een schriftelijk verslag van gemaakt. Een duidelijk afspraak voor een vervolggesprek op termijn ongeacht de ontwikkelingen en welke straf er zal volgen indien het pestgedrag toch weer voorkomt.
2. Pestgedrag kan binnen het team van de school gemeld worden zodat al het personeel alert kan reageren.
3. De ouders worden geïnformeerd van zowel de pester als de gepeste leerling.
4. Van alle gesprekken met de pester en/of ouders worden verslagen gemaakt. Indien deze activiteit geen oplossing biedt voert de mentor een aantal probleemoplossende gesprekken met de leerling waarbij getracht zal worden de oorzaak van het pesten te achterhalen. Daarnaast proberen we de pester gevoelig te maken voor hetgeen hij/zij aanricht bij het gepeste kind.
5. Als het pestgedrag blijft voortduren roept de school de hulp in van het maatschappelijk zorgsysteem. Indien dit alles niet leidt tot een verbetering zullen de ouders dringend geadviseerd worden te kijken naar een andere school voor hun kind.

Hulp aan de zwijgende middengroep en de meelopers:

De zwijgende middengroep is als eerder beschreven in dit stuk van cruciaal belang in de aanpak van het probleem. Als de groep eenmaal in beweging is gebracht, hebben kinderen die pesten veel minder te vertellen. Deze middengroep is eenvoudig te mobiliseren, niet alleen door de leerkracht, maar ook door de ouders.

Hulp aan de ouders:

Voor de ouders van de gepeste leerling is het van belang dat de school ernst maakt met de aanpak van het pesten. Met de ouders van de gepeste leerling zal overleg zijn over de aanpak en de begeleiding van hun kind. De ouders van de pesters moeten absoluut op de hoogte zijn van wat er met hun kind gebeurt. Zij hebben er recht op te weten dat hun kind in sociaal opzicht bepaald zorgwekkend gedrag vertoont dat dringend verbetering behoeft.

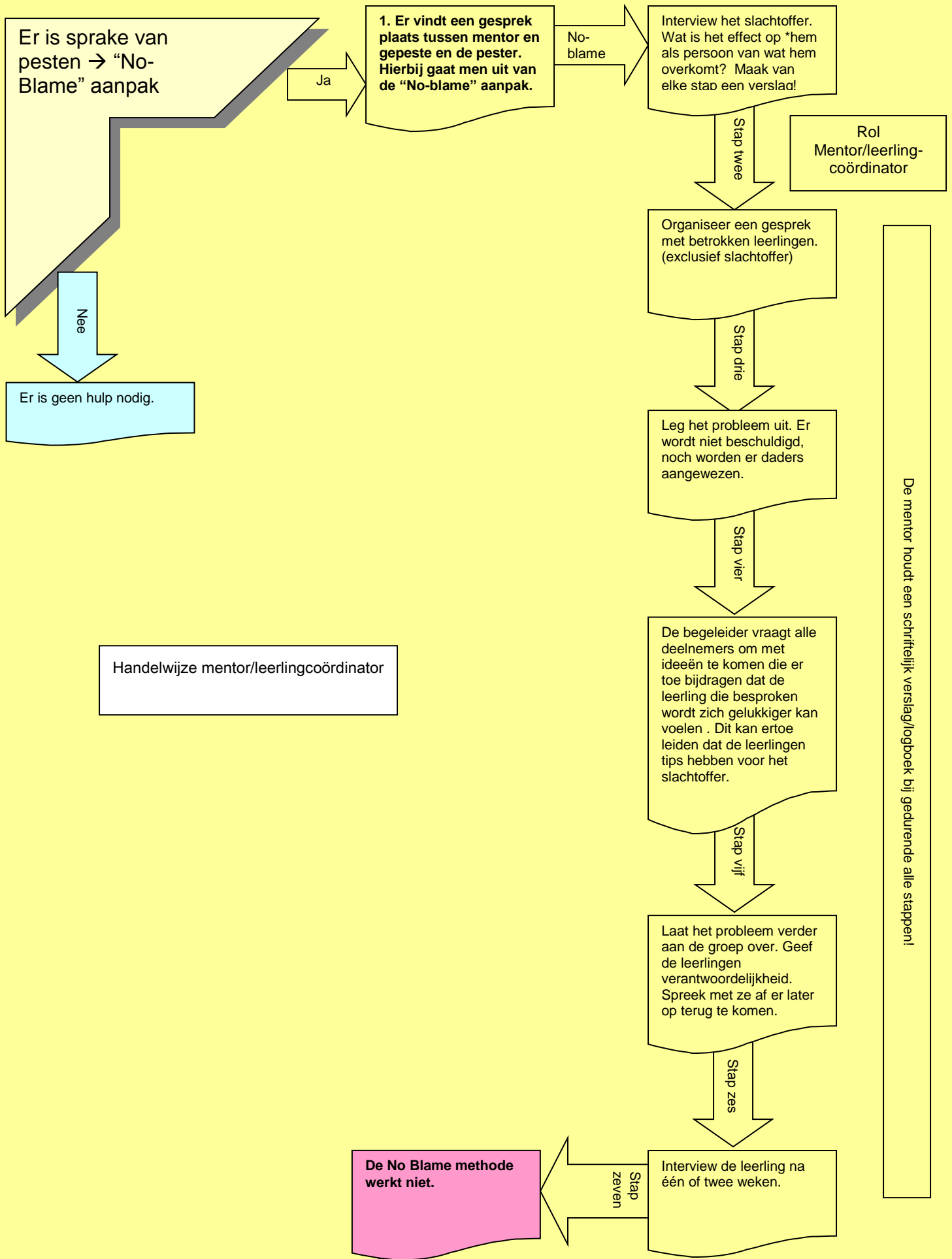
1. De ouders van de zwijgende middengroep en de meelopers (toekijkers) moeten zich bij de mentor/leerlingcoördinator kunnen melden als zij van hun kind vernemen dat er een kind gepest wordt. Ook voor ouders moet een klimaat geschapen worden waarin het duidelijk is dat de school open staat voor dit soort meldingen.
2. Ouders kunnen hun kinderen zeggen dat zij het verschrikkelijk vinden als kinderen elkaar pesten. Dat als hun kind het ziet, het zeker niet mee moet pesten, maar stelling moet nemen. Indien het kind die stelling niet durft te nemen, het altijd aan de ouders of aan de docent/mentor moet vertellen. Praten over pesten is fundamenteel iets anders dan klikken. Ouders kunnen hun kind daarin ondersteunen en begeleiden.

De belangrijkste regel van het pesten luidt:

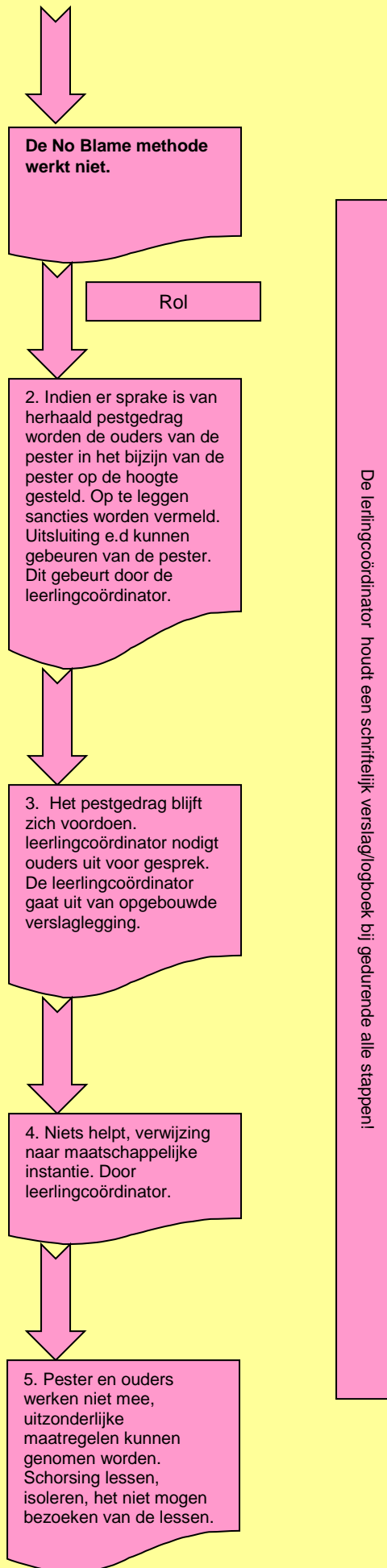
Pesten praat erover..., houdt het niet geheim!

Enkele belangrijke punten vanuit het pestprotocol voor de leerlingen zijn:

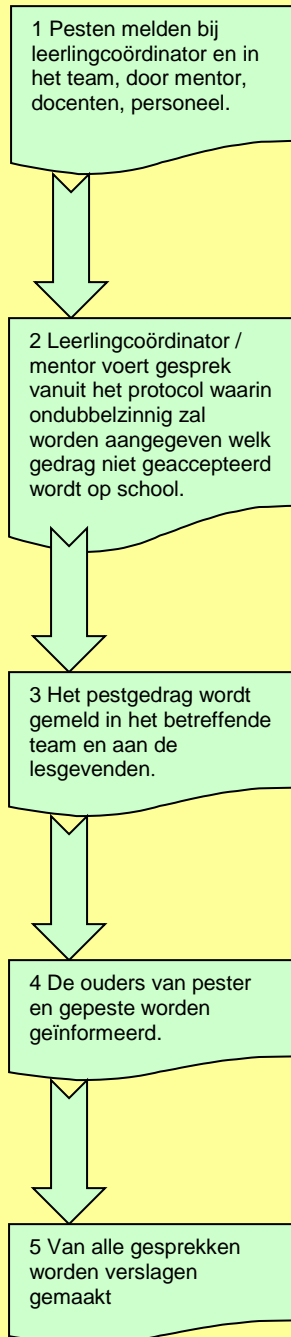
- Je beoordeelt andere leerlingen niet op hun uiterlijk.
- Je sluit een andere leerling niet buiten van activiteiten.
- Je komt niet zonder toestemming aan de spullen van een andere leerling.
 - Je scheldt een leerling niet uit en je verzint geen bijnamen.
- Je lacht een andere leerling niet uit en je roddelt niet over andere leerlingen.
 - Je bedreigt elkaar niet en je doet elkaar geen pijn.
 - Je raakt elkaar niet ongewild aan op intieme plekken.
- Je accepteert een andere leerling zoals hij of zij is. Uiterlijk, gedrag, vorm en voorkomen.
- Je bemoeit je niet met een ruzie door zomaar partij te kiezen. Als je zelf ruzie hebt, praat het eerst uit lukt dat niet dan meld je dat bij de mentor/leerlingcoördinator.
- Als je ziet dat een leerling gepest wordt, dan vertel je dat aan een leerlingcoördinator van de school of een docent. Dat is dan geen mikken! Dat is hulp bieden!
- Word je gepest, praat er thuis en op school over. Je mag het niet geheim houden! Elke docent en/of leerlingcoördinator zal je serieus aanhoren!

“Aanpak pesten”
door de leerlingcoördinator

“Wat te doen bij pesten”
Signalering door één ieder
die betrokken is bij CSG
Dingstede.

De leerlingcoördinator houdt een schriftelijk verslag/logboek bij gedurende alle stappen!

*Waar “hem” staat, kun/mag je ook “haar” lezen.